

باربد و گیسو

باربد موسیقیدان معروف و بزرگ و نابغه ایران ساسانی در زمان خسرو پرویز می زیسته، او سرود های بسیار زیادی چون؛ «باد نروز»، «نوروز بزرگ»، «آیین جمشیدی»، «آرایش خورشید»، «نیشابورگ» و «شبدیز» ... ساخته که بالغ بر ۳۰ نوای خسروانی و ۳۶۰ دستگاه سرود می شود که به مناسبت ایام روز، هفته و ماه و سال سروده. به گفته امیر خسرو دهلوی؛

نوای باربد برماه می شد
دل زهره زره بیراه می شد
بهر رود از ترانه آب میرفت
بهر سو آدمی در خواب میرفت

در گروه باربد زن جوان و بسیار زیبایی بنام «گیسو» شرکت داشت که در رقص و آواز و نوازندگی و خواندن سرود های اوستایی سر آمد زمان بود. وی در زمان خسرو پرویز شهرت بسیار داشته. «گیسو» شیفته «باربد» و «باربد» نیز دلداده «گیسو» بود ولی «خسرو پرویز» به «گیسو» چشم داشت. باری وقتی خسرو پرویز بدست فرزند بی خرد خود «شیرویه» گشته می شود، باربد از ترس شیرویه گیسو را در مرو (اکنون قسمتی از کشور ترکمنستان است) پنهان میکند، ولی عمال شیرویه میروند او را پیدا میکنند و بقتل می رسانند.

بت خیال

یکتا صنما منظر توگلشن راز است
خال سیه صورت زیبای تو رمزیست
اندام دلارام تو و نرگس مست
اندیشه والای تو و سبک روانت
تواخگری از شعله آتشکده پارس
بشنو سخن پیر خردمند مغان را
انجا همه شمع است و شرابست و دف و نای
«آرایش خورشید»^۴ و «نیشابورگ»^۵ و «شبدیز»^۶
آنکس که گشاده است سر بسته این راز
صد مسجد و محراب به یک غمزه «گیسو»^{۱۰}

رخساره تو قبله و درگاه نماز است
هرکس بگشاید به یقین کاشف راز است
«سرو سهی»^۱ باربد چنگ نواز است
آهنگ اوستاست حقیقت نه مجاز است
من هیربدم تا در آتشکده باز است
بشتاب و بیاتادر این میکرده باز است
«آیین جم»^۲ و «ارجنه»^۳ و زخمه ساز است
«کبک دری»^۷ «پهلپت»^۸ روح نواز است
«شاهین اوستایی»^۹ و گنجینه راز است
هرگز نفروشیم که او کوی نیاز است

با یک جهان آرزو های نیک

دکتر اسد همایون

۱- سرو سهی = از سرود های باربد موسیقی دان ساسانی.

۲- آیین جم = سرود و آهنگ مراسمی باربد

۳- ارجنه = سرود های ستایشی باربد

۴- آرایش خورشید = از الحان سی گانه باربد

۵- نیشابورگ = سرود های وصفی باربد

۶- شبدیز = نام اسب خسرو پرویز از سروده های سی گانه باربد

۷- کبک دری = سرود های مراسمی باربد

۸- پهلپت = نام نخستین باربد

۹- شاهین اوستایی = منظور سیمرغ است

۱۰- گیسو = نوآگر پری پیکرورامشگر همکار باربد